

Referans İçin Kaynak Adı ve Yeri:

Mutlu Kaya - Cevdet Yılmaz (2015) Bir Sanayi Tesisinin Sosyal Hayat Üzerine Etkisi: Ayancık - Zingal Örneği, Sinop İli Değerleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sinop Üniv. Yay., Sinop, (367-377).

BİR SANAYİ TESİSİNİN SOSYAL HAYAT ÜZERİNE ETKİSİ: AYANCIK - ZİNGAL ÖRNEĞİ

Mutlu KAYA¹ - Cevdet YILMAZ²

ÖZET

Bu çalışmada, Cumhuriyetin ilk yıllarında ilçe merkezine kurulan kereste fabrikası ile hızlı bir gelişme süreci yaşayan Ayancık'ta sanayileşmeye bağlı olarak ortaya çıkan sosyal değişim üzerinde durulmuştur.

Kasabaların şehir haline gelme sürecinde idarî ve ticarî fonksiyonlar etkili olmakla birlikte, mekânsal farklılaşmayı ortaya çıkartan en önemli faktörlerden biri de sanayidir. Sanayi tesislerinin yerleşmeler üzerinde meydana getirdiği ekonomik değişimlerin üzerinde fazlaca durulmuş olsa da sanayi eli ile meydana gelen toplumsal değişiklikler yeterince irdelenmemiştir. Esasen ekonomik yapının değişmesi bazı sosyal değişimleri de beraberinde getirmektedir. Çünkü her ekonomik düzen kendini belli bir sosyal yapı ile ifade eder.

Ayancık Kereste fabrikası Belçika sermayeli bir şirket olan Zingal Türk Anonim Şirketi tarafından 1929 yılında kurulmuştur. O yıllarda küçük bir köy olan Ayancık'ta, Kereste Fabrikasının kurulması ile birlikte ekonomik, sosyal ve kültürel hayat hızla değişmeye başlamıştır. Kuruluş safhasında yurtdışından gelen idareci ve uzman işçiler nedeniyle yabancılarla kaynaşan halk geleneksel yapıdan kurtularak hızla dışa açılmış, sanayinin getirdiği ihracat imkânları iç ve dış piyasaların ilgisini bu bölgeye çekmiştir. Yabancılarla yerli halk fabrikada beraber çalışmış, çocuklar okullarda birlikte eğitim görmüş böylece önemli bir kültür alışverişi yaşanmıştır. Ayancık, kısa sürede sineması ve birçok farklı branşta faaliyete imkân veren spor alanları olan, tiyatrolar oynanan, balolar düzenlenen, insanların modaaya uygun olarak giyinmeye başladığı modern bir kasaba haline gelmiştir. Fabrikada üretilen elektriğin bir kısmının ilçe merkezine verilmesiyle Ayancık Türkiye'de en erken elektrikle tanışan yerleşmelerden biri olmuştur. Sonuç olarak Ayancık'ta kurulan kereste fabrikası ve orman işletmesinin (Zingal T.A.Ş.) sosyal ve kültürel yaşamın gelişiminde önemli rolü olmuştur.

Anahtar kelimeler: Zingal, Sanayi, Sosyal Hayat, Ayancık

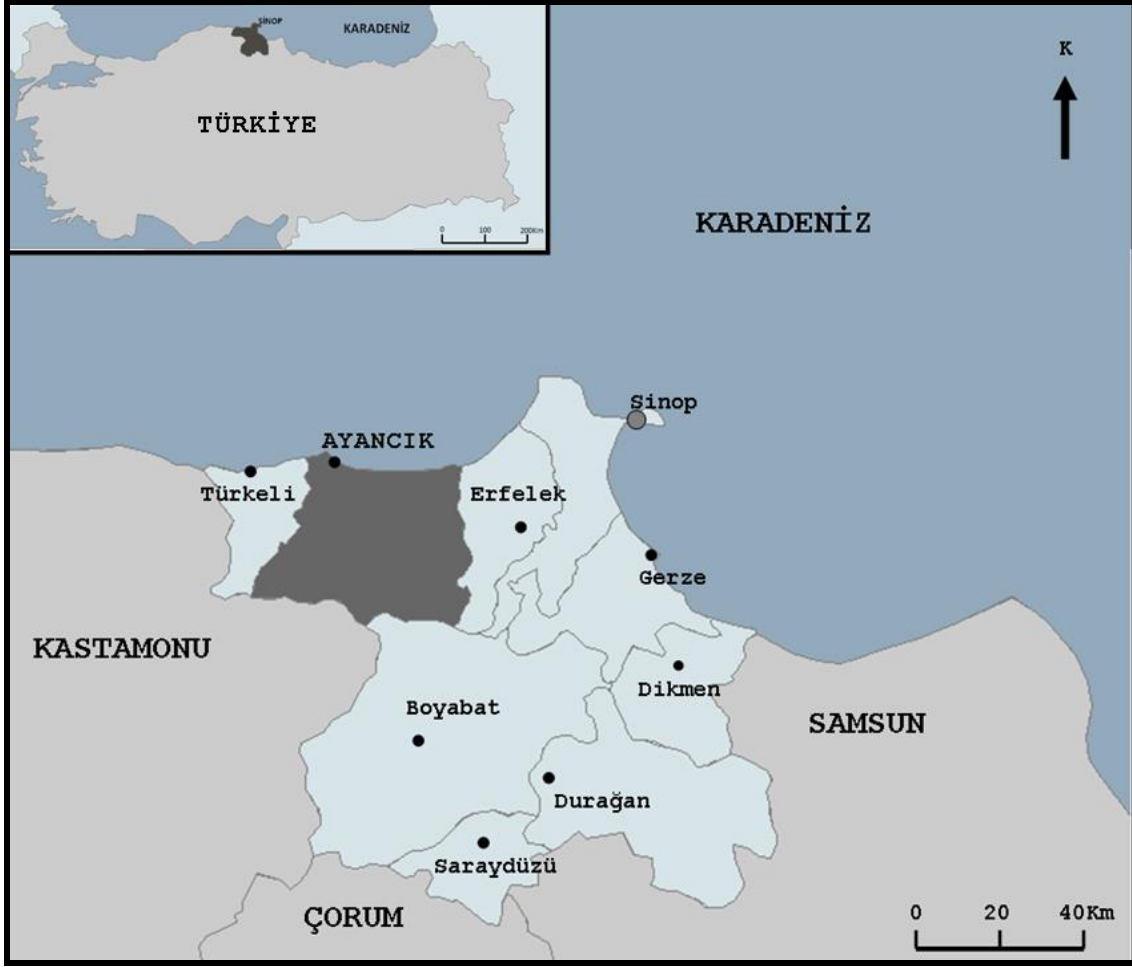
GİRİŞ

Ayancık, Kuzey Anadolu'da Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alan Sinop ilinin önemli ilçelerinden biridir. Araştırma sahası olan Ayancık ilçe merkezi (Ayancık şehri) Sinop il merkezinin 56 km batısında ve Karadeniz kıyısında yer alır (*Şekil 1*).

---

¹ OMÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, mutlukaya61@gmail.com

² 19 Mayıs Üniv., Eğitim Fak., Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun, cyilmaz@omu.edu.tr

Şekil 1. Ayancık Lokasyon Haritası.

Genel olarak bakıldığında her bir şehrin kuruluş ve gelişme süreçleri birbirinden farklıdır. Bazı yerleşmeler kırsal yapıdan kentsel yapıya yavaş bir geçişle değişimi yaşarken, bazıları için bu süre çok kısa olabilir. Örneğin herhangi bir alanda bir sanayi tesisinin kurulması, oradaki bir madenin işletmeye açılması, hemen yekğğnden bir yol güzergâhının geçirilmesi vb. etkenler bu gelişim ve değişimi çok hızlı bir hale getirebilir. Hatta bu nedenle şehirlerin gelişmesinde etkili olan bu faktörler aynı zamanda onların fonksiyonel yapısını da etkileyeceğinden, turizm, ticaret, sanayi vb. gibi hangi dinamikler o şehre hayat vermişse artık ona göre anılırlar.

Çalışmanın konusu olan Ayancık, Cumhuriyetin ilk yıllarında yaklaşık 300 haneden oluşan, sınırlı ölçüde kereste ticareti ve balıkçılık yapılan küçük bir kasabaydı. Bölgedeki zengin orman örtüsünden yararlanmak ve bunlardan kereste elde etmek amacıyla 1929 yılında Belçika sermayeli bir şirket olan Zingal T.A.Ş. ilçe merkezine bir kereste fabrikası kurulmuştur. Bu fabrika ile birlikte kasabadaki ekonomik, sosyal ve kültürel hayat tamamen ve hızla değişmiştir.

Fabrikada çalıştırılmak üzere yurtdışından uzman ve işçi getirilmiştir. Bu yabancılarla yerli halk fabrikada beraber çalışmış, çocuklar okullarda birlikte eğitim görmüş böylece önemli bir kültür alışverişi yaşanmıştır. Ayancık, kısa sürede sineması

ve birçok farklı branşta faaliyete imkân veren spor alanları olan, tiyatrolar oynanan, balolar düzenlenen, insanların modaaya uygun olarak giyinmeye başladığı modern bir kasaba haline gelmiştir. Fabrikada üretilen elektriğin bir kısmının ilçe merkezine verilmesiyle Ayancık Türkiye’de en erken elektrikle tanışan yerleşmelerden biri olmuştur. Fabrikanın yarattığı istihdam imkânları sayesinde Ayancık, Türkiye’nin farklı yerlerinden nüfusu kendine çekmiştir. Ayancık, sosyal ve kültürel yapısı, hareketli ticareti ile tam bir sanayi kasabası haline gelmiştir.

Bu çalışmada 1929 yılında Ayancık ilçe merkezinde Zingal tarafından kurulan ve 1945’te devletleştirildikten sonra da 1990’lara kadar faaliyetini sürdüren önemli bir sanayi tesisinin (Ayancık Kereste Fabrikası’nın) yerleşme üzerinde meydana getirdiği sosyo-kültürel değişiklikler üzerinde durulmuştur.

Araştırmada ele alınan konu daha önce bir yüksek lisans tezinde Ayancık ilçesinin diğer beşeri özellikleri ile birlikte ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir (bkz. Kaya, 2011).

ZİNGAL’İN AYANCIK SOSYO-KÜLTÜREL HAYATI ÜZERİNE ETKİLERİ

1. Teknolojik Gelişim Üzerine Etkisi

1.1. Elektrik

Fabrika, işledikleri tomrukların artıkları (talaş ve ankaş) ile çalışan üç lokomotif ile kendi enerjisini üretme kapasitesine sahipti (*Foto 1*).

Foto 1. Fabrikada elektrik üreten jeneratör (D. Aykut YILMAZ Albümü).

Bu lokomotiflerle fabrikanın ihtiyacı olan enerji elde edildiği gibi, 1937 yılından itibaren üretilen elektriğin bir kısmı da kasabaya vermeye başlanmıştır. Böylece

Türkiye’de birçok merkezden önce Ayancık elektrikle tanışmıştır. Bu durum Ayancık’ın ulusal enterkonnekte elektrik sistemine bağlandığı 1978 yılına kadar devam etmiştir.

1.2. Haberleşme

Ayancık ilçe merkezinde bulunan fabrika ile orman sahası arasında iletişimi sağlayabilmek için bir telefon santrali kurulmuştur. Dekovil ve hava hattı, işletme sahaları ve bütün tesisler telefonla fabrikaya bağlanmıştır. Telefon şebekesinin tümü 100 km uzunluğundadır. Bu sayede ormanda meydana gelen her şey hakkında zamanında bilgi alınmış ve anında müdahale edilebilmiştir. İşletme sahasına kurulan bu telefon haberleşme sistemi aynı zamanda Ayancık ilçe merkezi ile çok sayıda köy arasındaki iletişimi de sağlamış, halk bundan fazlasıyla yararlanmıştır.

Ayancık ilçe merkezi ve yakın çevresindeki köylerin sosyal hayatı üzerinde etkili olan bir diğer unsur da “fabrika borusu”dur (Tablo 1). Ayancık’ta insanlar saate gereksinim duymaksızın bütün aktivitelerini bu boruya göre planlamaktaydı. İlçenin yakın köylerinden de fabrikaya çalışmaya gelen olması sebebiyle çok güçlü ses çıkaran fabrika borusu esnaf için de halk için de adeta günlük hayatın bir parçası olmuştur.

Tablo 1. Fabrika boru saatleri

Boru Saati	Çalma Sebebi	Boru Saati	Çalma Sebebi
06:00	Kalk	12:00	Gel
06:30	Gel	12:25	Hazır Ol
06:55	Hazır Ol	12:30	İş Başı
07:00	İş Başı	17:00	Paydos
11:30	Paydos		

2. Eğitim ve Kültür Üzerine Etkisi

Alman, Macar, Çek, Romen, Yugoslav, Avusturyalı ve Filistin Yahudisi gibi birçok farklı uyruktan ve ülkeden insan fabrikada çalışmak için Ayancık’a gelmiştir. Kereste fabrikasının 1930’lu yıllarda 50’si uzman ve 60’ı işçi olmak üzere yaklaşık 110 yabancı uyruklu çalışanı bulunmaktadır³. Farklı ülkelerden gelen fabrika çalışanları ile yerli halk kaynaşmış, bu insanların çocukları ile Türk çocukları aynı okullarda ve aynı sınıflarda okumuş, yerli halk ile yabancılardan spor takımları oluşturulmuştur. Bunun sonucunda önemli bir kültür alışverişi yaşanmıştır (Foto 2-3).

³ “Zindan ve Çangal ormanlarını işleten Zingal Türk Anonim Şirketi’ndeki vergi kaçakçılığı, ağaç kesme ve Türklüğü tahkir hususundaki yolsuzluklar hakkında”, bkz. Cumhuriyet Arşiv Kayıtları, 28.10.1935 (Dosya: 21547, Fon Kodu:30.10.0.0, Yer No:183.264.4).

Defteri		Çocuğun her sene imtihan neticesindeki vaziyeti				Aldığı şahadetname veya nakil tasdiknamesinin			Fotoğraf
Mektebe kaydolduğu tarih ve sınıf	Mektepten çıktığı tarih ve sınıf	Sınıf	Ders senesi	terfi	Ders senesi	İbka No.	Tarihi	derəcəsi	
20. II. 1936 yeniden Naklen İmtihanla	15. II. 1937 4. en sınıfa nakil oldu no. 3/42	I II III IV V	1936. 2. 2	geçti			15. II. 1937		
19. II. 1937 yeniden Naklen İmtihanla	5. 10. 1937 6. en sınıfa nakil no. 4/1	I II III IV V	1937. 5. 0	geçti	4. 1. 42	nakli 4/41	5. 10. 1937	no. 4/1	
10. 10. 1943 yeniden Naklen İmtihanla	3. en sınıfa nakil 28. 8. 1943 no. 3/8	I II III IV V	1943. 3. 1	geçti			28. 8. 1943		
30 - II - 945 Sınıf I yeniden	20 - II - 945 de Kurtuluş ok. nakil Sınıf II	I II III IV V	1946 - 1947	0	1946 - 1947				

1) Şahadetname ve nakil tasdiknamesinin alındığına dair ruza veya mübâra.

Foto 2. Babası Zingal Kereste Fabrikası Şefi olan Bruno RİBEK'in İsmet İnönü İlkokulu kütük defterindeki kaydı (Ayancık İsmet İnönü İlkokulu Arşivi).

Foto 3. Ayancık Kurtuluş İlkokulu'nda dönemine göre modern eğitim şartlarını yansıtan bir sınıf (İsmet İnönü İlkokulu Arşivi).

Cumhuriyetin getirdiği modern hayat tarzına yöre insanların gösterdiği çabuk uyum kendini eğitim alanında açıkça belli ediyordu. Modern giyimli đretmen ve đrenciler Cumhuriyetle birlikte gelen Mill Bayramlarımızı büyük coŖku ile kutluyordu (Foto 4-5).

Foto 4. 29 Ekim 1933 Cumhuriyet'in Onuncu yılı kutlamaları (Anonim).

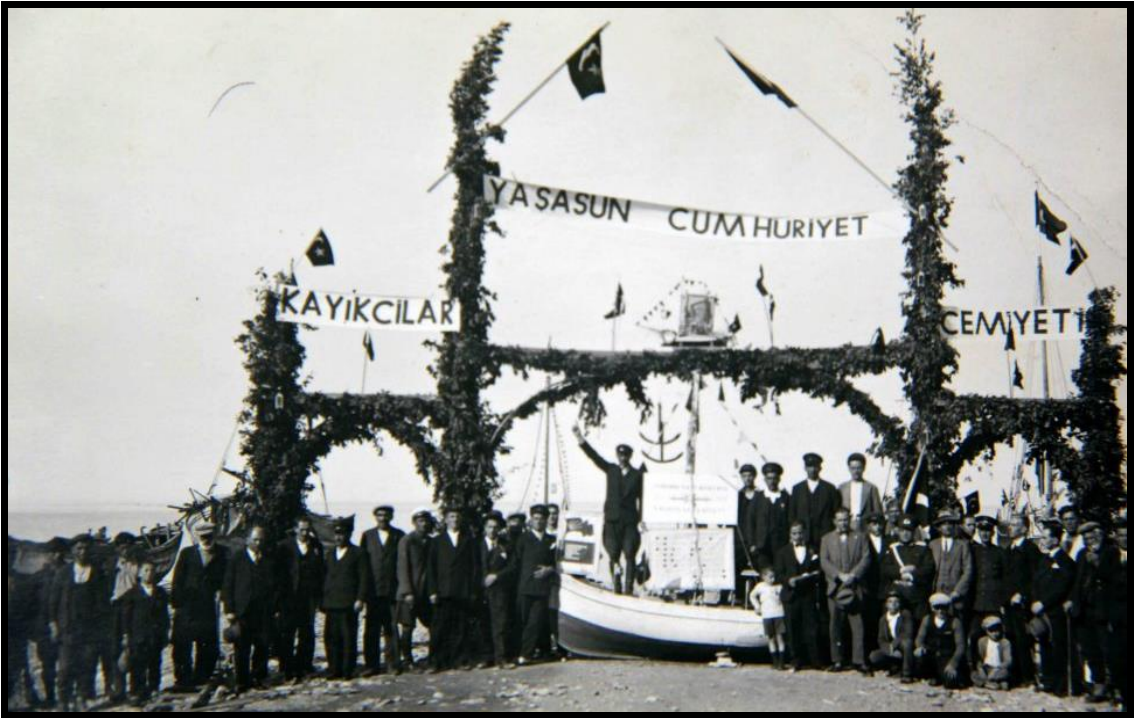
Foto 5. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve ocuk Bayramı kutlamalarında đretmen ve đrenciler (Arif EKREN Albümü).

Bayramlar Ayancık'ta sadece okul ve resmi kurumlarla beraber değil, tüm halkın ve esnaf gruplarının katılımı ile gerçekleşiyordu (Foto 6 - 7).

Foto 6. Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında Zingal Şirketini temsil eden İtfaiye çalışanları (Anonim).

Foto 7. Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında Ayancıklı kayıkçılar (Saadet-Fatma GÜMÜŞ Albümü).

3. Sağlık Üzerine Etkisi

Ŗirket ilçe merkezinde özel doktoru ve yeterli sayıda yatağı bulunan bir dispanser oluŖturmuŖtur (*Foto 8-9*). Bu dispanserde sadece iŖilere değil tüm halka sağlık hizmeti verilmiŖtir. Hastalananlara ya da iŖ kazası geçirenlere ilk müdahaleler burada yapılmıŖtır. Ayrıca hastalananlara dispanserin eczanesinde bulunan ilaçlardan da faydalanma imknı verilmiŖtir (Kutlutan, 1938:272). Fabrikanın ulaŖım ve tomruk taŖımada kullandığı hayvanların tedavisi için günümüzde orman iŖletmenin bulunduğu sahada bir de hayvan hastanesi kurulmuŖtur. Bu hastanede veteriner ve bakıcılar hayvanların bakım ve tedavisini srdrmŖtir. Bütün bunların dıŖında zaman zaman köylerde de sağlık taramaları yapılmıŖ, Zingal Ŗirketi devletleŖtirildikten sonra da iŖletmenin bu tür imknlarından köylüler faydalanmaya devam etmiŖlerdir (*Foto 10*).

Foto 8. Fabrika iŖilerine ve halka hizmet veren dispanser (*Ayancık Orman İŖletme ArŖivi*).

Foto 9. Fabrika işçilerine ve halka hizmet veren eczane (Ayancık Orman İşletme Arşivi).

Foto 10. Köylerde yapılan sağlık taramaları (Ayancık Kaymakamlığı Arşivi).

4. Giyim-Kuşam Üzerine Etkisi

İlçeye gelen yabancı uzman ve yöneticiler sayesinde giyim-kuşamda büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Avrupa modası çok kısa sürede Ayancık'a ulaşmıştır. İstanbul'dan getirilen terziler fabrikada görevlendirilmiştir. Böylece Cumhuriyet'in getirdiği modern giyim-kuşam ve hayat tarzı yöre insanları tarafından daha çabuk ve kolay benimsenmiştir (Foto 11-12-13-14).

Foto 11. Halkevi açılış töreninde modern giyimli kadın ve erkekler (Anonim).

Foto 12. Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında Ayancık Protokol Heyeti (Remziye ÇINAR Albümü).

Foto 13. Cumhuriyetin ilk yıllarında Ayancıklı kadınlar (Haşim ÖRNEK Albümü).

Foto 14. Cumhuriyetin ilk yıllarında Ayancıklı kadınlar (Haşim ÖRNEK Albümü).

5. Spor Üzerine Etkisi

Ayancık ilçe merkezinde kereste fabrikası ile gelen hızlı değişim kendini sporda da hissettirmiştir. İlçe merkezine birçok farklı sportif faaliyetin gerçekleştirilebileceği alanlar inşa edilmiştir. 1931 yılında Baha Bey tarafından Ayancıkspor kurulmuş (Foto 15-16) bünyesinde futbol, atletizm, güreş, boks, basketbol, kız-erkek voleybol branşları açılmıştır. Kurulan takımlarda Türkler ve yabancılar birlikte spor yapmıştır. Antrenmanlar için ihtiyaç duyulan malzemelerin birçoğu fabrikada üretilmiştir. Bu malzemeler sporun gelişmesine önemli katkıda bulunmuştur (Foto 17 -18). Ayrıca ilçe merkezine bir tenis kortu yapılmıştır (Foto 19-20).

Foto 15. 1931 yılında Ayancıkspor Futbol Takımı. Takımın kurucusu Baha Bey (Ayakta sağda), yabancı oyuncular Alman Karlo (Ayakta-sağdan dördüncü) ve Rus Krişa (Oturana-sağdan dördüncü) ile birlikte Türk oyuncular bir arada (Ayancıkspor Arşivi).

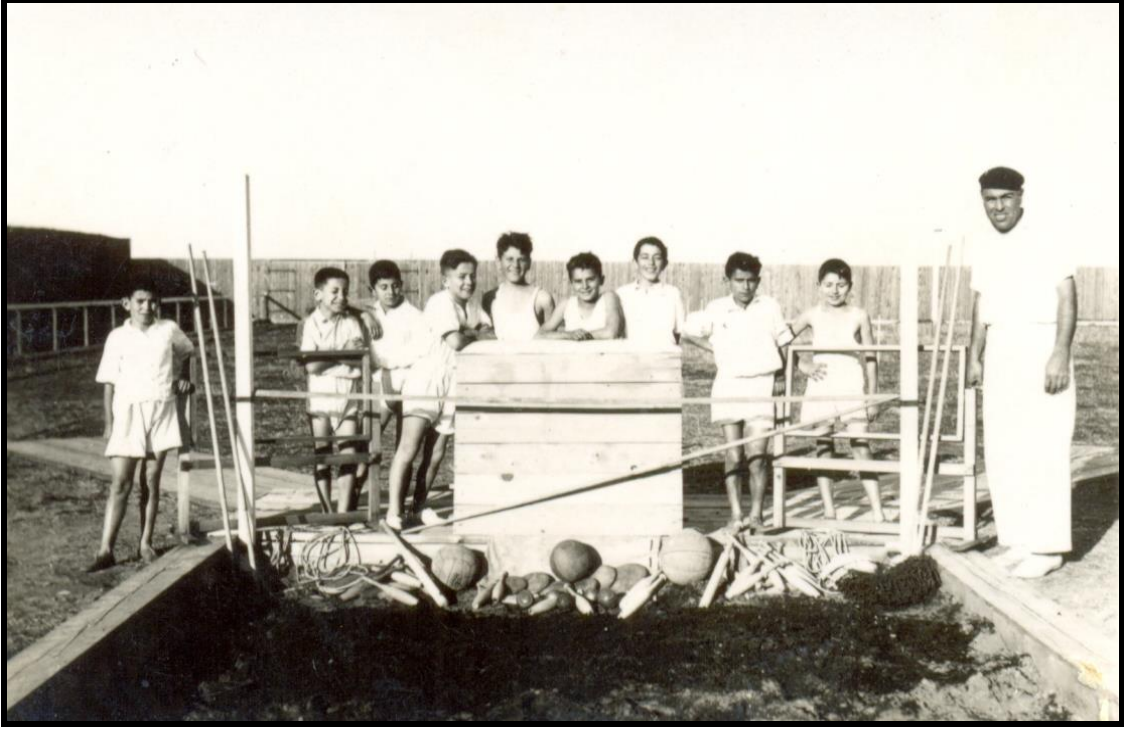

Foto 16. Arkada belki de ülkemizde ilk defa Ayancık'ta kullanılan tahtadan kale fileleri (Ayancıkspor Arşivi).

Foto 17. 1930'lu yıllarda Ayancık'ta çocuklar çok küçük yaşta sporla tanışıyordu (Remziye ÇINAR Albümü).

Foto 18. 1930'lu yıllarda Ayancık'ta çocuklar çok küçük yaşta sporla tanışıp dönemin şartlarına göre modern koşullarda çalışmalar yapıyordu (Remziye ÇINAR Albümü).

Foto 19. Günümüzde açıkpazar yeri olarak kullanılan alanda Zingal Şirketi tarafından yapılan tenis kortu (Haşim ÖRNEK Albümü).

Foto 20. Günümüzde açıkpazar yeri olarak kullanılan alanda Zingal Şirketi tarafından yapılan tenis kortunda tenis oynayan Ayancıklılar (Haşim ÖRNEK Albümü).

Ayancık'ta sportif faaliyetler sadece erkeklere ait bir ayrıcalık değildi. Kurulan erkek spor takımlarının yanında bayan takımları da kurulmuştur. Kurulan bu spor takımları ilçe dışına maçlara giderken birçok takım da Ayancık'a maç yapmaya gelmiştir (Foto 21).

Foto 21. Maç yapmak için deniz motoru ile İnebolu'ya hareket öncesi Ayancık erkek futbol ve kız voleybol takımları (Tuncay KARAHAN Albümü).

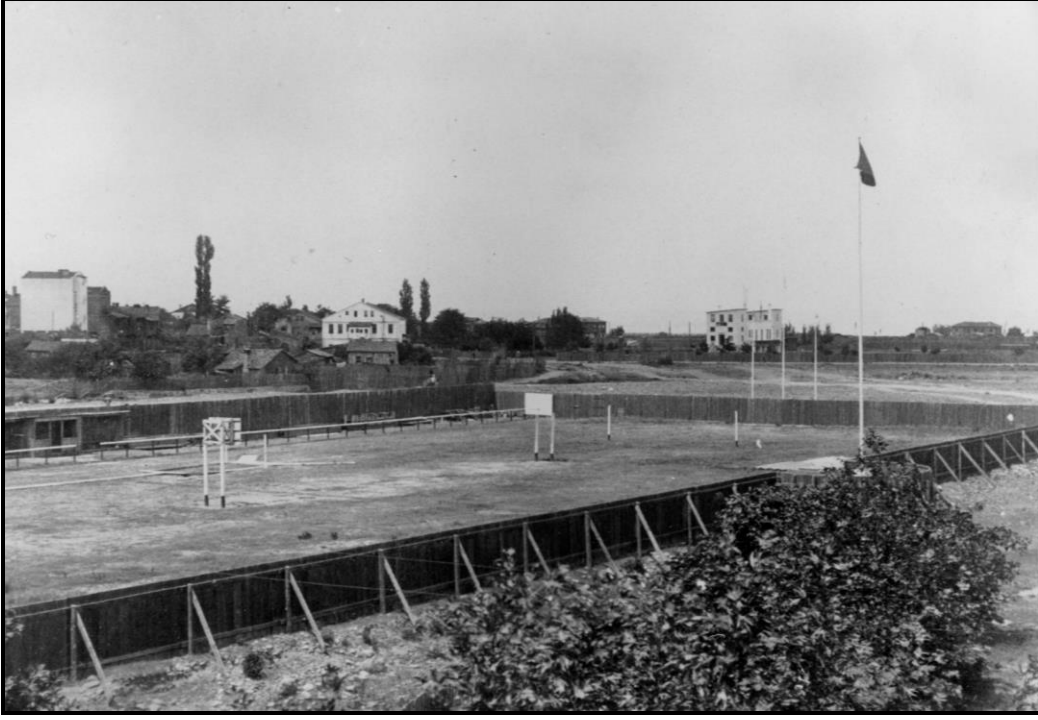

Ayancık'ta hem fabrika çalışanları hem de halkın yararlanabileceği, içinde birçok farklı spor branşına hizmet veren alanlar oluşturulmuştur (Foto 22-23). Bu alanlar birçok sporcunun kulüp bünyesinde yetişmesine vesile olmuştur (Foto 24).

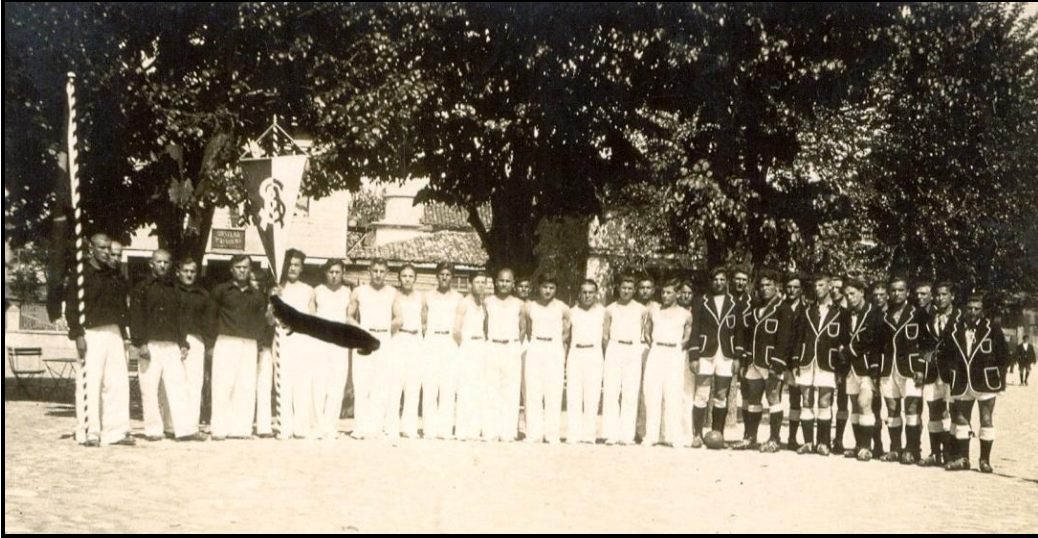

Foto 22. Ayancık'taki idman ve basketbol sahası (Ayancık Orman İşletme Arşivi).

Foto 23. Ayancık'taki idman ve basketbol sahası (Ayancık Orman İşletme Arşivi).

Foto 24. Ayancıkspor sporcuları (Hanife Ulufe CANKUR Albümü).

6. Sanat Üzerine Etkisi

1936 yılında Baha Bey tarafından Ayancık Halkevi kurulmuştur. Burada tiyatro çalışmaları ve sinema gösterimleri yapılmıştır. 1930'lu yılların başında sadece Sinop Halkevi ve Ayancık Halkevi'nde sinema bulunmaktadır. Sinop Halkevi'nde gösterimi yapılan filmler daha sonra Ayancık'ta gösterime girmektedir (Yaşar, 2008:185). Halkevinin sanatsal çalışmalarına Ayancıklılar da yoğun ilgi göstermiştir. Halkevinde hazırlanan, Ayancıklıların da katıldığı birçok tiyatro oyunu sahneye konmuştur (Foto 25-26).

Foto 25. Ayancık Halkevi tarafından düzenlenen bir oyunda rol alan oyuncular (Ergün ÖZCAN Albümü).

Foto 26. Ayancık Halkevi tarafından düzenlenen bir oyunda rol alan oyuncular (Ergün ÖZCAN Albümü).

Bu oyunlardan bazıları (belki de Türkiye’de ilk defa) Ayancık Halkevi tarafından köylere turneler düzenlenerek gerçekleştirilmiş, bunları kırsal kesimdeki vatandaşlarımızın izlemesi sağlanmış, tiyatro köy ile buluşturulmuştur (Foto 27-28).

Foto 27. Ayancık Halkevi tarafından köylere turneler düzenlenmiştir. Bunlardan birinde Yenikonak'ta tiyatro izleyen köylüler (Ergün ÖZCAN Albümü).

Foto 28. Ayancık Halkevi tarafından köylere turneler düzenlenmiştir. Bunlardan birinde Yenikonak'ta tiyatro izleyen köylüler (Ergün ÖZCAN Albümü).

7. Mimari Üzerine Etkisi

Yörede geleneksel olarak inşa edilen tabakalı taş veya hartama ile örtülmüş ahşap meskenlerin yanına Belçikalılar tarafından modern tarzda binalar yapılmıştır (Foto 29-30). Böylece Ayancık'ta geleneksel mimari ile Avrupalı tarzda inşa edilmiş binalar bir araya gelmiştir.

Foto 29. Avrupa mimari tarzına göre inşa edilmiş fabrika alanı içinde bulunan Zingal Şirketi müdüriyet binası ve sahilde bulunan kamelyası (1930'lu yıllar).

Foto 30. Avrupa mimari tarzına göre inşa edilmiş fabrika alanı içinde bulunan Zingal Şirketi müdüriyet binası ve sahilde bulunan kamelyası (1930'lu yıllar).

8. Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Etkisi

8.1. Türk Tayyare Cemiyeti (Türk Hava Kurumu)

1924 yılında kurulan cemiyet 1930'lu yılların başında Ayancık'ta şubelerini açmıştır. 1925–1934 yılları arasında ülkemizin uçak ihtiyacının karşılanması amacıyla, cemiyet tarafından bağış kampanyaları düzenlenmiştir. Bu kampanyalara önemli oranda bağış yapan cemiyetlerden biri de Ayancık Türk Tayyare Cemiyeti olunca bağışlarla satın alınan uçaklardan birine 1934 yılında Ayancık ismi verilmiştir (Foto 31).

Foto 31. Ayancıklıardan toplanan bağışlarla alınan Ayancık isimli uçağın teslim töreni (Anonim).

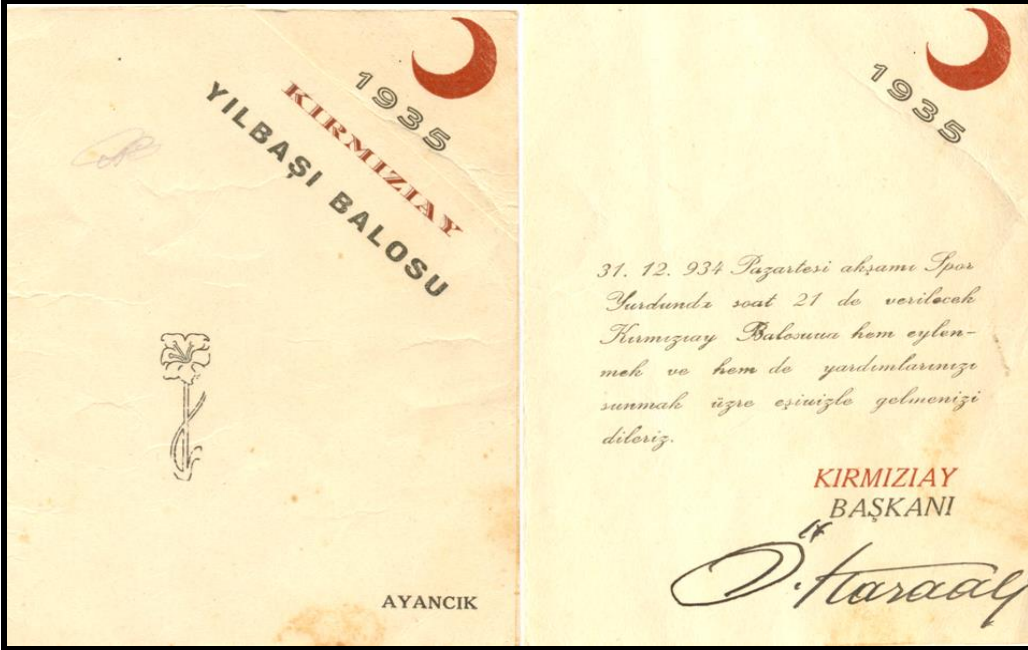
Ayancık Uçağı 30 Ağustos 1934 tarihinde Ayancık halkını selamlayarak ve içinde teşekkür mesajları olan kâğıtlar atarak Ayancık semalarında uçmuştur. İlerleyen yıllarda da Ayancık Uçağı bayram törenlerinde Ayancık halkını selamlamış, bu durum bir gelenek haline dönüşmüştür (Foto 32).

Foto 32. 30 Ağustos 1934 Zafer Bayramı kutlamaları sırasında Ayancık Uçağı halkı selamlarken (Tuncay KARAHAN Albümü).

8.2. Kızılay

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ayancık'ta çalışmalarına başlayan Kızılay kimi zaman merkezden gelen kimi zaman da fabrika tarafından yapılan bağışların dağıtımında organizatörlük görevi üstlenmiştir. Kızılay merkezden gelen yardımları dağıtmanın yanında yardım miktarını arttırmak amacıyla Ayancık'ta birçok program düzenlemiştir (Foto 33).

Foto 33. 1935 yılında Kırmızıyay Ayancık Şubesi tarafından düzenlenen yılbaşı programı davetiyesi (Remziye ÇINAR Albümü).

8.3. Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu)

1935 yılında Ayancık'ta Himaye-i Etfal Cemiyetine ait bir sıhhi banyo bulunmaktadır (Sarıkaya, 2007:333). Bu banyolardan anne ve çocuklar ücretli veya ücretsiz olarak yararlanmaktaydı.

8.4. Ağaç-İş Sendikası

Türkiye'nin en büyük kereste üretim tesisine sahip olan Ayancık, orman sanayi işçilerinin ilk sendikal örgütlenmeyi gerçekleştirdikleri yerlerden biri olmuştur. Ayancık'ta bu amaçla ilk çalışmalar 1949 yılında Amele Birliği Cemiyeti adı altında başlamıştır. 1952 yılında müteşebbis heyetini seçerek Ayancık Teknik İşçiler ve Kereste İmalat İşçileri Sendikası unvanını alan sendika, 1954 yılında da Bafra'da bulunan Ağaç Sanayii İşçileri Sendikasını bünyesine almasıyla **Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası** ismini almıştır. **1965** yılında **Türkiye Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası** ismini almış ve sendika genel merkezi Ayancık'tan Ankara'ya taşınmıştır (Foto 34). Türkiye Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası Türk-İş Konfederasyonunun kuruluşunda önemli rol oynamıştır.

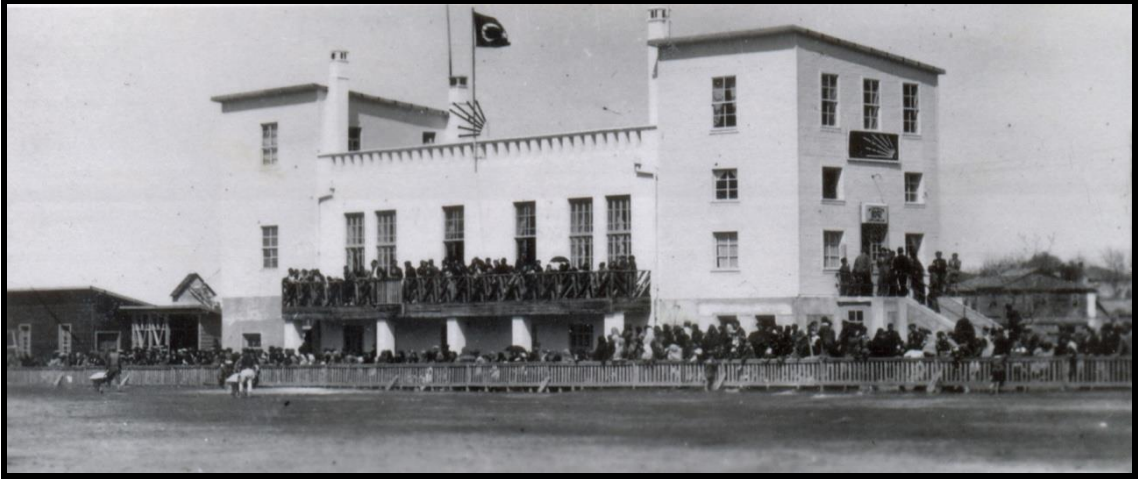

Foto 34. Ağaç-İş Sendikası çalışmaları (Beyaz SARISOY Albümü).

8.5. Halkevi

1936 yılında Zingal şirketinde orman komiseri olarak çalışan Baha Bey tarafından kurulmuştur (Foto 35). Faaliyette olduğu yıllar boyunca halkevi organizasyonunda birçok etkinlik düzenlenmiştir. Atletizm, boks, güreş, gibi birçok spor alanında insanlara eğitim verilmiştir. Halkevinde sinema gösterimleri yapılmış, tiyatro

oyunları oynanmış, birçok müzik aletinin kullanımı öğretilmiştir (Foto 36). Ayancık halkının kültür düzeyinin yükselmesinde halkevinin büyük etkisi olmuştur.

Foto 35. Ayancık Halkevi Binası (Anonim).

Foto 36. Halkevi'nde bir sinema gösterimi öncesi hazırlıklar.

SONUÇ

Cumhuriyetin ilân edildiği yıllarda küçük bir köy olan Ayancık 1929'da Zingal şirketinin kurduğu fabrika ve orman işletme sistemi ile Türkiye'de eşine rastlanması zor bir değişim ve gelişme yaşamıştır. Fabrika, o dönemde Türkiye'nin ve Avrupa'nın en önemli kereste fabrikalarındandır.

Fabrikada ve fabrikaya tomruk üreten ormanlarda binlerce kişi istihdam edilmiştir. Ayancık'ta sanayi fonksiyonunun sağladığı istihdam imkânları, çevresindeki köylerle beraber, yurt içinden ve yurt dışından göç almasına yol açmıştır. Yabancı sermayeli bir şirket olması sebebiyle de şirkette değişik kademelerde birçok yabancı

çalışmıştır. Bunlar aileleri ve çocuklarıyla beraber Ayancık'a gelmişler, bu durum ilçede önemli bir kültür değişimi ortaya çıkarmıştır. Ayancıklı çocuklar, babaları fabrikada çalışan Bosnalı, Avusturyalı, Macar, Alman, Rus, Belçikalı çocuklarla okullarda aynı sıraları paylaşmışlardır.

Ticarethaneleri, hastanesi, hayvanat bahçesi, sineması, spor kompleksi olan, elektrikle çok önceleri tanışan, hemen yakın çevresinde bulunan ormanların içlerinde dekovil, havai hat, tramvay, havuz ve kanal sistemi, telefon şebekesi gibi döneminin en ileri işletme altyapısına sahip olan Ayancık, sahip olduğu tüm bu değerlerin etkisi ile çok hızlı bir şekilde köy karakterinden kurtularak modern bir kent görünümü almıştır. Yerleşmedeki bu hızlı değişim aynı oranda ekonomik, sosyal ve kültürel hayata da yansımış, kendi dönemi içinde Ayancık Türkiye'nin en modern kentlerinden biri olmuş, bu özelliğini de uzun yıllar devam ettirmiştir.

KAYNAKÇA

DEMİRTAŞ, Ahmet, 2010. *"Zingal Şirketi, Zindan ve Çangal Ormanı ile Sanayileşme Girişimi Olarak Ayancık Kereste Fabrikası"*, **Mimarlık ve Mühendislik Öyküleri-IV**, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yayınları, Ankara.

GÖKMENOĞLU, Turan, 1989, **Sinop İlçeleri: Ayancık Rehberi**, İstanbul.

KAYA, Mutlu, 2011, **Türkiye'nin İlk Sanayi Kasabalarından Biri; Ayancık, Sinop**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Cevdet Yılmaz), Samsun.

KASAPLIGİL, Baki, 1945. *"Çangal ve Zindan'da Bir Orman Yolculuğu"*, **Orman ve Av Dergisi, Sayı,10**, (309-312).

KUTLUTAN, İbrahim, 1938. *"Devlet Orman İşletmesi Bakımından Zingal Ormanlarında ve Kereste Fabrikasında Tetkikler"*, **Orman ve Av Dergisi, Sayı,11**, (240-273).

SARIKAYA, Makbule, 2007. *"Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bir Sosyal Hizmet Kurumu: Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti"*, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 34, ss. 321-338, (Çevrimiçi) <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/viewFile/1836/1834>, 25 Mayıs 2011.

TİMOR, Ayşenur, 1999. *"Ayancık'ta Şehirselsel Gelişimin Yarattığı Mekânsal Değişimler"*, **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi, Sayı: 7**, (125-150).

TÜMERTEKİN, Erol & ÖZGÜÇ, Nazmiye, 2009, **Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân**, İstanbul: Çantay Kitapevi.

YAŞAR, Hakan, 2008, **Sinop Halkevi ve Faaliyetleri**, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.

YILMAZ, Cevdet, 2004. *"A Very Important Foundation in Socio-Economic History of Ayancık and Its Surroundings; The Zingal Company / Ayancık ve Çevresinin Sosyo-Ekonomik Tarihinde Çok Önemli Bir Kuruluş; Zingal Şirketi"*, **International Symposium on Earth System Science**, (September 08-10, 2004), **Proceeding** (Bildiriler Kitabı), (793-800), İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Turkey.

YILMAZ, Cevdet, 2012, “Sanayide Yer Seçimi ve Küreselleşme: Ayancık-Zingal Örneği (Sinop)”, Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÜCAUM), DTCF (18-19 Ekim 2012),VII. Coğrafya Sempozyumu, Bildiriler Kitabı Ankara, (297-309) .

.....
ÖNEMLİ NOT:

- Yayınlanan bu makaledeki bilgiler Zingal üzerine yaptığımız araştırmada elde edilen **bulgulara** dayanmaktadır.
- **Konu hakkındaki bilgilerimiz** hem (o dönemi yaşayan kişilerden elde ettiğimiz) sözel, hem de çeşitli kaynaklardan elde ettiğimiz (başta fotoğraf olmak üzere) görsel bulgularla gün geçtikçe artmaktadır.
- Artan bilgi ve bulgularımıza dayanarak **Ayancık Yöresi ve Zingal** üzerine konu ile ilgili olarak tarafımızdan **başka yayınlar da yapılmış ve yapılmaktadır**.
- Nihai hedefimiz **hacimli bir kitap hazırlayarak** Zingal’i **her yönüyle** ele almaktır.
- Bunun için konuya ilgi duyan **Ayancıklıların maddi ve manevi desteğine ihtiyacımız vardır**.
- Lütfen bize destek olunuz, belge ve **bilgilerinizin bir kopyasını** bizimle **paylaşınız**.

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

Mektup adresi:

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim
Dalı Öğretim Üyesi, 55139 Atakum /
SAMSUN*

Telefon ve e-posta adresi

GSM: 0 535 740 32 76

E-mail: cyilmaz@omu.edu.tr

cevdet_yilmaz@hotmail.com

Diğer yayınlarımıza ulaşmak için

www.profdrcevdetyilmaz.com

web sitemizi ziyaret ediniz.